

‘Khaddafi zorgde voor rust’

LIBIË / Dichteres, activist en hoofdredacteur van de Libische Opzij Soad Salem (48) werd opgejaagd in haar land. Extremisten winnen er snel terrein.

‘Ik houd niet van geweld, maar op dit moment is het nodig om ons land te redden’

Soad Salem (1966) groeide op in een gezin van acht kinderen in de Libische hoofdstad Tripoli. Na een studie economie aan de universiteit van Gharyan, ging ze aan de slag als journalist. Ze werkte lange tijd voor het vrouwenblad *Al-Beet* (De woning), de *Opzij* van Libië, waarvan ze ook hoofdredacteur was. Tijdens de revolutie in 2011 zat ze twee maanden ondergedoken, nadat ze op televisiezender Al Jazeera verslag had gedaan van de protesten. De veiligheidsmensen van Khaddafi waren naar haar op zoek. Behalve journaliste en activist is Salem ook dichteres. Ze publiceerde twee dichtbundels en werkt aan een derde.

Gerbert van der Aa

In haar korte blauwe jurk, glitterpanty en stoere Palladium-schoenen maakt Soad Salem meteen duidelijk waarvoor ze staat. Als hoofdredacteur van het vrouwenblad *Al-Beet* (De woning) en columnist van de krant *Februar* (Februari) was ze een feministisch boegbeeld in Libië. Toen dictator Muammar al-Khaddafi in 2011 werd gelycht, waarschuwde ze als een van de eersten voor de radicale islam. ‘Veel mensen vonden mij te pessimistisch,’ zegt ze op een terras in Kampen. ‘In hun enthousiasme over de revolutie, verloren ze de realiteit uit het oog.’

Eerder dit jaar vluchtte Salem uit Libië, nadat ze doodsbedreigingen had gekregen. ‘Ik werd steeds vaker gebeld door onbekenden, die zeiden dat ze me gingen vermoorden.’ Op Facebook werden foto’s van haar geplaatst met daaronder de tekst dat ze een hoer is en geen goede moslim. Talloze landgenoten met dezelfde uitgesproken seculiere idealen zijn de afgelopen maanden vermoord. Ontvoeringen voor losgeld nemen toe. Op de Nederlandse ambassade in Libië kreeg Salem een visum. Sinds deze zomer wacht ze op de behandeling van haar asielaanvraag.

ELSEVIER Je familie woont nog in Libië. Hoe is op dit moment de situatie daar?

Soad Salem: ‘Grote delen van het land worden gecontroleerd door radicale moslims. Vlak nadat ik was vertrokken, nam een alliantie van de Moslimbroederschap en Al-Qa’ida-strijders de hoofdstad Tripoli in. In de stad Derna, in het oosten van Libië, zijn groepen gelieerd aan IS aan de macht. De sharia (islamitische wet) wordt steeds strenger toegepast.’

ELSEVIER Is er verzet van seculiere Libiërs?

Salem: ‘Jazeker. De meer weldenkende Libiërs hebben hun hoop gevestigd op generaal Khalifa Haftar, die het militaire verzet tegen de extremisten leidt. Helaas heeft hij de afgelopen maanden vooral nederlagen geleden. Ik denk dat we de extremisten alleen met buitenlandse hulp kunnen verslaan. Er zijn geruchten dat Egypte en de Verenigde Arabische Emiraten Haftar steunen met luchtbombardementen. Als dat zo is, vind ik dat een goede zaak. Ik houd niet van geweld, maar op dit moment is het nodig om ons land te redden.’

ELSEVIER Oude vetes maken de strijd extra

gecompliceerd. De Berbers, een bevolkingsgroep die voorheen fel gekant was tegen de radicale islam, hebben massaal steun betuigd aan de Moslimbroederschap.

Salem: ‘Ja, dat is heel teleurstellend. Het heeft te maken met de rivaliteit tussen Zintan en Misrata, de twee steden met de machtigste milities in Libië. Samen stredden ze tegen Khaddafi, maar intussen zijn ze vijanden. Zintan heeft de zijde van Haftar gekozen, Misrata steunt de Moslimbroederschap. Omdat ze al eeuwenlang ruzie maken, hanteren ze het motto: de vijand van mijn vijand is mijn vriend. Hopeloos.’

ELSEVIER Verlangt u terug naar Khaddafi?

Salem: ‘Net als heel veel Libiërs haatte ik zijn tirannieke bewind. Maar hij zorgde wel voor orde en rust, er was nauwelijks criminaliteit. En hij heeft de emancipatie van vrouwen bevorderd. Toen ik hoofdredacteur was van *Al-Beet*, was er een heel moderne vrouwelijke minister van Communicatie. Ze bemoeide zich overal mee en dulde geen inspraak, waardoor ik veel problemen met haar had. Maar ze liet wel zien dat er in Libië plaats was voor sterke, onafhankelijke vrouwen. Sinds de revolutie is dat veranderd. Interim-president Mustafa Abdel Jalil zei dat de sharia de basis moet zijn van het nieuwe Libië. Het verbod op polygamie, ooit afgekondigd door Khaddafi, bestaat niet meer.’

ELSEVIER Hoe is het met het vrouwen tijdschrift waarvan u hoofdredacteur was?

Salem: ‘Het bestaat nog, maar de naam is veranderd in *Al-Maraa* (De vrouw). Helaas is de redactie bang om stelling te nemen. Je ziet steeds meer artikelen met een conservatief-religieuze inslag. Toen ik hoofdredacteur was, gebruikten we bijna alleen maar foto’s van vrouwen zonder hoofddoek, nu staat het blad vol met vrouwen met een hoofddoek. Artikelen die polygamie of andere vrouwonvriendelijke zaken aan de orde stellen, lees je zelden.’

ELSEVIER Tijdens de revolutie was u verschillende keren op Al Jazeera. Werkt u nog steeds voor dit tv-station uit Qatar?

Salem: ‘Nee. Ik weiger om nog voor Al Jazeera te werken. De emir van Qatar gebruikt de tv-zender om elders ter wereld de Moslimbroederschap en andere radicale islamitische organisaties te steunen. Al Jazeera was opmerkelijk stil toen de Moslimbroederschap in Egypte de democratie ontmantelde om een islamitische staat te vestigen. In Libië financierde Qatar de oppositiezender Libya TV. Maar toen de zender zich volgens de emir van Qatar te veel ontpopte als spreekbuis van de seculiere Libiërs, liet hij de hoofdredacteur vervangen door een Moslimbroeder.’